

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՈՒՏՈՒՆԵՐԻ ԳՐԱՊՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ

ԱՐԵՎԻԿ

Տարեկան գինը 10 բուրջի. կէս տարվանը 6 բուրջ. Առանձին կամարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր կայքէն. Тафхисъ, редакция «Мшакъ». Կառ Tiflis, Редакция «Мшакъ». Տէլէֆօն N 253.

Պատկերաթիւնը ցայ է առաւօտան 10-2 ժամ (ցայէ կերակի և աճն օրերից).

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնները կամար վճարում են իւրաքանչիւր առդասեղին 10 կոպէկ. Տէլէֆօն N 253.

Հ Ի Մ Ե Ա Գ Ի Ի Գ Ի Ի Գ Ի Ի Ա Ր Ծ Ի Ո Ւ Ն Ի

ՔՈՂԱՆՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վերջին տեղեկութիւններ. Տեղեկութիւններ գաւառից.—Ներքին Տնօրէնութիւն. Կարգի մասին տնային կարգադրութեան մասին. Արտաքին գործերի մասին. Արտաքին գործերի մասին. Արտաքին գործերի մասին.

Վերջին Տեղեկութիւններ

Մեզ հայ անգամ մենք հարգողներէնք այն ստալայ լուրերը, որ հարգող էր «Կացիս» լրագիրը Պարսկաստանի հայերի և մասնաւորապէս թուրքական առևտրական տան գէտ—Պարսկաստանում զբոսնում առաջ բերելու նպատակով:

Այժմ ի լրումն, պէտք է հարգողները, որ թուրքական տունը այդ մասին հեռագրով դիմումն է արել Պարսից արտաքին գործերի մինիստր Մուշիր-Իօվալի և ստացել է մինիստրից պատասխան, որով մինիստրն հերքում է «Կացիս» լրագիրը յերկրում գրապարտութիւնները:

Առաջ ենք բերում թէ՛ թուրքական տան հեռագիրը և թէ՛ Մուշիր-Իօվալի պատասխանը:

—Նորին Գերագանցութիւն Մուշիր-Իօվալի, պարսից արտաքին գործերի մինիստրին—Թէ հրան:

«Կացիս» լրագիրը հրատարակել է սեպտեմբերի 22-ի համարում մի թղթախցիկով Ռաշտից, որ հարողում է, որ գէտնով լի մի արկղ, որ բերվել է Էմիր-Բահայուր-Ճանգի իրերի հետ, պատկանում է եղել թուրքական տանը: Ուրովհետև այդպիսի արկղ երբեք չէ ուղարկվել մեր միջոցով, և որովհետև մենք չենք կարող անհետեանք թողնել մի գրապարտութիւն, որ կարող է ստուեր զգել մեր բարի անուան վրա, ուստի խնայարար խնդրում ենք Ձեզ, յանուն արդարադատութեան հրամայեք քննութիւն կատարել Նորին Գերագանցութիւն Էմիր-Բահայուրի ներկայութեամբ, որոնելու համար թէ այդ արկղը ուղարկողին և թէ ստացողին և յանուն արդարադատութեան—որ Ձեզ համար միշտ թանգ է եղել—մենք Ձեզ խնդրում ենք միաժամանակ բարեհաճել հերքել հեռագրով այդ թղթախցիկեան սասանները:

Մուշիր-Իօվալի պատասխանը

Բազու, թուրքական առևտրական տանը.

Ես ստացաւ Ձեր հեռագիրը, որով Դուք բողոքում եք «Կացիս» լրագիր մէջ երեւոյցած յօդուածի դէմ, թէ իբր Էմիր-Բահայուր-Ճանգի բազմոցների մէջ գրւում է գէտնով լի արկղը պատկանելիս է եղել Ձեր տանը: Կատարված քննութիւնից յետոյ, մենք գտանք, որ յիշեալ լրագիր այդ լուրը սուտ է. ուստի Ձեզ թողնալով հեռագիրը այդ թղթախցիկում և թէ իբր լրագիրներում:

Մուշիր-Իօվալի

Երկ, հոկտեմբերի 3-ին, կէսօրից յետոյ 2 ժամ 15 րոպէս Ծուշուց հեռագրի են մեզ հետեանք:

Թուրքերը յարձակվեցին Լիֆշայ-Ուլուրի վրա, կողպտեցին, հրդեհեցին: Բնակիչները մի մասը սրի է անցկացրած: Տորքները համար կուսապատ զեղ գնացող 13 խաչներին սայրեք կողպտված են: Պահանջվում է անյապող օգնութիւն:

Երկ, հոկտեմբերի 3-ին, 4 ժամ 50 րոպէս կէսօրից յետոյ մեզ հեռագրում են.

«Սեպտեմբերի 29-ին, Դանձալի գաւառի մօլոկանաքանակ Տառ գիւղից երեք վերստ հեռավորութեամբ գնացող մօլոկաների վրա յարձակվեց թուրքերի մի ամբոխ, որոնք անա արդէն չորրորդ օրն է. հարիւրներով հաւաքվել էին Դարաչինարի մօտ, սպանեցին երեք հայերի, խլացին մօլոկաններից ութ հրացան, սպանեցին 10 ձի, յարգուփուր արին երեք ֆուրգօն: Այդ մասին իմաց ստվեց գաւառապետ Բեուտին, բայց նա չեկաւ զէպի տեղը, այլ Դարաչինարից իր կողակներով գնաց լեռները որոնելու թուրքերի վարդու կորած ոչխարները: Հաւաքված թուրքերը սպանում են հայ ազգաբնակիչները: Ճանապարհները դէպի երկաթուղին փակված են»:

Պատրուրդի հեռագրական գործակալութիւնը հետեանք հեռագիրն է ստացել Բազուց, հոկտեմբերի 1-ին.

«Նաւթարդիւնաբերողների երկրորդ խորհրդակցութիւնը որոշեց չը վերսկսել աշխատութիւնները մինչև որ գործերը կանոնաւորապէս դատարկվեն, մինչև որ տեղացիներից կազմված ոստիկանութիւնը չը հեռացվի, կողպտման դեկաւարները դատարանի չենթարկվին, ամբողջ ազգաբնակչութիւնը և ոչ միայն հայերին զինաթափ չանեն և մինչև որ նահապետը չը յայտարարէ, թէ բոլոր ազգաբնակչութիւնների բանաւորները ապահովութիւնը կանոնաւորված է: Առանձին ֆիրմաները արագար սարքում են վիշակները: Ատաղծագործների պահանջ կայ»:

Ռուսաց հեռագրական գործակալութիւնը հարողում է Բազուից հոկտեմբերի 3-ին:

«Հոկտեմբերի 2-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին, եթթամայ խորհրդակցութիւնից, յետոյ, բաց դռներով դատարանը յայտանց իր վիճիւր, որով իրան Նակաչինձէի սպանութեան մէջ մեղադրված բոլոր հինգ անձինք ճանաչվել են յանցաւոր և դատապարտված են մահվան պատժի կախաղանի միջոցով: Պաշտպանները վճռաջինջ գահգատ են տալիս»:

Ստացանք հետեանք հեռագիրը.

«Շուշի, 2 հոկտեմբերի, 8 ժ. 25 ր. երեկոյեան»:

Սեպտեմբերի 29-ի գիշերը, քաղաքի ծայրում, հայերի մասում՝ պահապան զինուորների 3 հրացանները կորել էին: Ջիւղերներից մէկը վերաւորվել էր դարից վայր գլորվելով: Հրացանների կորուստով վրոդված, հայ հասարակութեան աշխուկութեամբ հրացանները գտնվեցին և շարագործները յանձնվեցին ոստիկանութեան: Բայց մինչև գտնելը մի դէպք պատահեց, որ կապ ունի հրացանները կորչելու հետ: Ծուշու գէպերից յետոյ՝ «Կացիս»-ի, լրագրում երևաց մի միտումաւոր կամ տեղեկացիցի յօդուած այդ դէպքի առիթով, որով ի հարկէ, միակ յանցաւորը ներկայացվում էին հայերը, որոնք ըստ «Կացիս»-ի իբր թէ նախօրոք կազմակերպված են եղել: Եւ որպէս զի «Կացիս»-ին չը մեղադրեն առանց փաստերի մեղադրութիւններ յօրինելու մէջ, յօդուածում յիշել էին մի քանի ինտելիգէնտ անձերի անուններ անգամ—մի բժշկի, մի ուսանողի, քաղաքապետի, «Տիփ. ԼԻՏՈՒՆ»-ի խմբագրի, դրանց թուում էլ յիշված էր մի ոմն՝ Ռուբէն Իւզբաչեանի անունը, որն ազատել էր հուլիսին աղային և իր մի քանի ծառաներին կատարած ամբողջ ձեռքից Ծուշու գէպերի ժամանակ:

Թուրքական խաւար ամբոխը, առանց

ծամելու, կուլ էր սոււը «Կացիս»-ի և «Նէյաթի» սոււած կերակուրը: Թուրքերը սպասում էին միայն մի յարմար առիթի, որ հաշիւ տեսնէին այդ մարդկանց հետ, և անա սեպտեմբերի 29-ին Ծուշու շարժումների դեկաւարները, լսելով, որ Ռուբէնը մի քանի ընկերներով գնալու է այդ օրը Դաշալ գիւղը, վայրկենաբար գաղտնի իմաց են տալիս Սաւրէնգի: Մուշտարբէզ անունով մէկը եռանդուն պատրաստութիւններ է սկսում տեսնել թակարդ լարելու և բռնելու ճամբորդներին որ և է պատրուակով:

Ծուշուց դուրս են գալիս 5 հայեր, նրանց հետ ճանապարհին միանում են 3 հոգի, որոնցից մէկը զինված է լինում 3 լինէնի հրացանով: Անտառում պատահում են 2 կօզակներ, որոնք սպօրինաբար հեռացել էին իրանց պօստից՝ իբր թէ կտորին ջաղելու:

Այդ հրացանը նկատելով, կազակները գնում են Սաւրէնգի: Մուշտարբէզը իսկոյն լուր է տարածում, որ դա Ծուշու վրդաճած հրացաններն են, որ հայերն ուղարկում են:

Հայերը գնում են Դաշալ գիւղը: Հրացանը ձեռքին եղած հայը, նկատելով կազակներին, փախչում է. ֆուտգանները, առանց որ և է դիմադրութեան, գիտենալով, որ մի թիւրիմացութիւն կայ դրանում, յանձնում են զէպերը—2 հատ Մաուզէրի ատրճանակ, 2 Բեքրանի և 1 Մաուզէրի հրացան, որը պատկանում էր Ռուբէնին (նա թոյլութիւն ունէր վրա համար): Մարդկանց բերում են Սաւրէնգի. տեղական զինուորական իշխանութիւնն ազատ է արձակում նրանց՝ պարզելով թիւրիմացութիւնը: Բայց թուրքերը, որոնց հաւաքել և սաստիկ զբոսել էր Մուշտարբէզը, պահանջում են անպայման ձերբակալել նրանց, որպէս հայ յեղափոխական կոմիտէի գլխավորների, աւագակային խմբերի առաջնորդների և, ըստ Մուշտարբէզի, Ծուշու գէպերի պարագլուխների:

Նրանց նորից ձերբակալում, զինուորներով Ծուշի են ուղարկում:

Ամեն կողմ հեռագիրներ են ուղարկվում, թուրք զիւղերը սուրհանդակներ են թուշում, որ հայկական կօմիտէը բռնվեց: Ծուշի բերելով, պրօկուրօրը հարց ու փորձ է անում և ոչ մի հիմք չը գտնելով ձերբակալման համար, իսկոյն արձակում է նրանց:

Նախօրոք պատրաստված անգլիցի քսակաւթեամբ մասնութիւնները (դաճու) և խնդրիները նրանց իբր աւագակալութեան պետերի ձերբակալութեամբ մասին թափփեցին գաւառապետի օգնական պ. Կօզակին: Թուրք խուժանի անաւօթութիւնը և յանգնութիւնն այս անգամ մինչև այնտեղ է հասնում, որ հաւաքվելով թուրքերի թաղում գտնվող գաւառական վարչութեան շուրջը, ուր բանտարկված էին ձերբակալվածները, պահանջում է նրանց դուրս տալ, որ իրանք տեսնեն նրանց դատը, յաղեցնեն իրանց արեւնաբեր ընագընները:

Հայ յարգելի անձերի երաշխաւորութեամբ Կօզակը նրանց արձակեց, մինչև որ վերջնական քննութիւն կատարվի: Մինչ այդ բազմաթիւ հեռագիրներ են թուշում զինուորական նահապետներին թուրք մասնաւոր անձերից—Ախունդովից, Նասիբից և ուրիշներից, և թուրք հասարակութիւնից, որ պրօկուրօրը ազատ է արձակել աւագակալութեան յայտնի գլխավորներին:

Եւ ով են այդ «գլխավորները». 18 տարեկան մի երիտասարդ—Ռուբէն Իւզբաչեանը, որն անխուսափելի մահից ազատել է Հուլիսին աղային, որը յայտնի է իր սիրագրի մի թիւններով Ջիվանչիւրի

գաւառում,—ուսանող Մեղրումանը, որը պատրաստվում է պրօֆէսօրական գործունէութեան, և մի քանի դժբաղդ զիւղացիներ:

Գնորդաւնահանգապետը, մոլորութեան մէջ ընկնելով, շտապողական կամ սրօնի հեռագրով հրամայեց նորից ձերբակալել: Հայ հասարակութիւնը սաստիկ վրդովված է: Այն ժամանակ երբ թիւրքերի ճանապարհին թալանը չէ վերջանում, երբ եայլաւորների Վէյալուի մօտ բռնած մօտ 4 հայուհիները դեռ չեն ազատվում, երբ քաղաքի թուրքական մասում մէկը միւսի ետեւից անհետանում են Ալեքսանդր Բաղասեանը, շուրջիւրցի Գրեգորը, երբ փորձեր են լինում ձերբակալելու մեղաւորներին, բայց այդ յանցագործները չեն գտնվում, երբ շարժման յայտնի գլխավորները—Արիեօզաւրբէզ Արիեօզաւրբէզը, որ կոտորածի ժամանակ կանչվեց Ծուշի և եկաւ 600 զինված ձեռակներով և որը բացարձակ կերպով պարծենում էր Մովսէս-բէզ Իւզբաչեանի առաջ, Ջաֆար-բէզ Վէլիբօլը, որը կոտորել է գալուցիւղներին և որի կալուածում հաւաքում էին հայերից գողացված իրերը—այդ բոլոր անձերը չեն ձերբակալվում, այդ նոյն ժամանակը թուրքերի առանց փաստի մեղադրութեան համաձայն ձերբակալվում են խաղաղ ճամբայ գնացող հայերը, որոնց վստահելութիւնը երաշխաւորում է Ծուշու ամբողջ հայ հասարակութիւնը:

Երկրորդ ձերբակալումից յետոյ՝ Աշոտ Եպիսկոպոսը հեռագիր տուեց գէտ. նահապետապետին այն անձերի անունից, որոնց վերաբերմամբ պրօկուրօրական իշխանութիւնը ոչ մի մեղադրական կէտ չէ գտել:»

Տեղեկութիւններ ԳՄԱՍՈՒՑ

Դօշտան շաբ գիւղ (Ջերբայի զաւառ), սեպտեմբերի 22-ին: «Սեպտեմբերի 14-ին, առաւօտեան ժամի 4-ին, Արարի ափի թուրքերից մի խումբ, բաղկացած 300 հոգուց, զինված, յարձակվում է Դօշտան անուանեալ հայ գիւղի վրա: Կռիւր վերջանում է ամսի 15-ին: Այդ կռոււմ հայերից զիւղի մօտիկ ջրաղացում սպանում են, կտոր-կտոր անելով գիւղի, 1-ին գիւղի մէջ և մի բաւարում են 4 հոգու. թուրքերից սպանված են երկուսը, վերաւորված է մէկը: Թուրքերը հրդեհում են գիւղից դուրս 2 առն, 10 դարձանանոց, մէկ ջրաղաց, գիւղից 4 վերստ հեռու 6 արքունական շինութիւններ: Գաւառապետը իր մի քանի կազակներով և ստրածիններով հասնում է յարձակման տեղը սեպտեմբերի 15-ին, բայց արդէն թուրքերը ցրվել էին: Գիւղը այժմս պաշարված գրութեան մէջ է և օրից օր սպասում են թուրքերի յարձակման: Տ. Մ. Գաւառապետն»

Դաշուր քան գիւղ (Սուրմալուի զաւառ), սեպտեմբերի 25-ին: «Սեպտեմբերի 20-ին Դաշուր շրջանում գտնվող Կարմիր բարահանքում սպանվեց անյայտ մարդկանց ձեռքով մի բուրդ, որը սայլով բար էր կրում շտաբի կապալաուուի համար: Թուրքը Ալլազ հայ գիւղի հարեան Չամալու գիւղացի է: Այս անյայտ սպանութիւնը բըրբըր վերագրում են ալլազցիներին. նրանք, առանց ստուգելու, բռնել տուրքի կապալաուուի բանաւորների վերաբացու ալլազցի Մովսէս Մարգարեանին: Սրանով էլ չը բաւականանալով, նոյն գիւղից ալլազցի Մուխի 3000 խուրձը և կորեկի դէպք Սպանված օրից սկսած բըրբըր օրը ցերեկով կողպտում ամանում են ալլազցիների բաւականները և այգիների խաղողները: Եւ նոյն ժամանակ արորում ու փչացնում են ոչխարներով ու տաւարներով նրանց գաշտային ցանքերը: Գիւղերի էլաղախի Ալաշաք-բէզը վճեւ է, որ թիւ հայերը արեան գին 1000 բուրբի և մէկ հատ բերդանի հրացան 100

ժամգումարով կը տան, այն ժամանակ ազատ-
ված կը լինեն քրդերի յարձակումներէջ: Բըր-
դերը վաղուց էին պատճառ փնտրում որ մի
անկարգութիւն սարքեն և իրանց ազգակից-
ներին գրգռեն հայրեր դէմ, որ կարողանան
հեշտութեամբ կարգապահ նրանց գոյքերը. դա
էլ հազիւ օր պտան: Անդճ հայերը փակված
են դուրս և մնացել են շուրճած. ո՞րին դի-
մեն, ո՞ւրճ առեն, որ այս վտանգից ազատվին:

Յոյանք է, որ շուրճ մեր Դաշըրուունը
և Ալիզը, շնորհիւ պիտտաւ Ռաշիդ-խան
Մակնիստը և Ալաշաֆ-բէգի, Մինքէնդի պէս
մի օր կնքարկվեն քրդերի ու թուրքերի
յարձակման, որովհետև երկու գիւղերն էլ
ընջապատված են անհամար բուրգ ու թըբա-
քնակ գիւղերով: Փաստերն էլ պարզ ցոյց են
տալիս մեզ այդ բանը: Այս փաստերից մէկը
մեր գիւղացի յայտնի Նահապետ Յոսէֆի-
նին և Յակոբ Թոմասեանին քրդերը աշխարհ
կերպով սպաննցին իրանց վրաների մէջ, և
պիտտաւ իր սարսափներէն հետ խուզար-
կելու ժամանակ դուրս հանց քրդերի անբեկ
սպանածները արեւմտ շրջերը, բայց ոչ մի
բուրգ էլ չը բռնվեց:

Նամակ կնքելու ժամանակ լուր բերեցին,
որ Ամուտլուի շրջանի Ռէնանլու գիւղի հա-
յրը գնում են իրանց բանակից շուր կա-
պիր: Վէրբասարի թուրքերը քրդերի հետ
մտախն չեն թողնում, որ շուր բացեն. հայերն
էլ ստիպված յետ են գալիս գիւղը, գահաաւ-
ստան են կողակներէ օփեցրել. նա էլ 30 կո-
զակներ է տալիս հայերին, որ գնան բանդը:
Հայերը դիմումը կողակներէն հետնաին են
վերցնում, որ անցն վեճի, կուր, շուրը բա-
ցին. բայց արեւմտ թուրքերը ու քրդերը
կազմակերպն էլ չեն խնայում, յարձակում են
նրանց վրա, և կրակ են բաց անում: Գողակ-
ներն էլ մի քանի դալով պատասխանում են
նրանց: Սպանվում են ու վերաւորվում են 9
թուրք և ընդ, մնացածն էլ փախուստի են
դիմում: Կողակներէց ու հայերից ոչ մէկը չէ
փրկուել:

Բողոքանք կողմն էլ սեպտեմբերի 18-ին
անյայտացել է մի կողակ հրացան ու փամ-
փուշտները հետը. ման են և գալիս, չեն կարող-
անում գտնել:

Մ. Դուրուան

Ո սկան ապա տ, սեպտեմբերի 20-ին: Ան-
ցեանցը Բագուից տեղա հասցրին և հողին
յանձնեցին Ջաբրահիմ գոհրից մէկին—Յով-
սէփ Սաղթէլեանցին, որի մարմին վրա պարզ
նկատուած էին թշուառի վրա դրած դրամ բար-
բարութեան հետքերը: Կնք գնդակ էին տուել
մէջը, իսկ վայր ընկնելուց յետոյ՝ հասցրել
էին դաշոյնի հարուածներ գլխի գահազան տե-
ղերին: Յովսէփը սայլ շինող վարպետ էր և
աշխատանքը երկտասարը. ազէտի ժամանակը
ընկերները կիրառում են թագնովում, բայց նա
ապահովում է իր թուրք տանտիրոջը և տա-
լով նրան հինգ հարիւր բուրջի, խնդրում է
պաշտպանել իրան կատարի խուճանի վայրա-
գութներէն:

Մեքէ, գիւղից ոչ այնքան հեռու, Մէլլը-Շահ-
նազ օրհնանքի անտառամասում, չորս դիւղիված
թուրքեր օր ցերեկով յարձակում են բանա-
ցեցի ածխարանների վրա, դարան մասձ գա-
զանի նման ծածկվում են ծածկերի հետև և
քրանց դրքերից գնդակի տարփ թափում
անաղաղապան և անդին ածխարանների վրա:
Վերջիններս՝ տեսնելով իրանց արեւանքի
կացութիւնը և լաւ տեղեակ լինելով ընչա-
քայց հրոսակախմբի մատարութեանը, թող-
նում են են հորերը, մտից կապում Զորինե-
քը և ուրիշ իրեր և հեռանում այն տեղից: Աւա-
զակները անարգել մտնում են հորերին, տասը
Չորինեքից շղկում չորսը և անհետանում
անտառում: Երացանազութեան ժամանակը ըս-
պանվում են մի շորի և մի էջ: Ածխարան Մալին
լաւ ճանաչում է չարագործներին, որովհետև
այդ առաջին անգամը չէ. մանաւանդ վերջերս
յաճախ է կրկնվում այդ երևոյթը—սլիկ շորի-
տեղերն և մեծ փրկանքով վերագործին նրանց
աներբնի: Հարևան մանազականներ անաւ-
թութիւնը արդէն կորցրել է իր չափը. ինչ որ
նրանք առաջ անում էին գաղտագողի, գեղերը,
այժմ անում են բացարձակ և լրբաբար ցե-
րկել:

Նգլեր, կուր, ձիեր շարունակ օր ցերեկով
քշում անում են և աստառ խորքերում
քնածկվում, երբեմն փողով վերադարձնում են,
իսկ երբեմն փող էլ են վեր անում, զօրացած
անասուններն էլ: Ի՞նչ պիտի անէ գիւղացին,
այն էլ անպաշտպան և անդէն գիւղացին...

շատ կը խօսայ—մի գնական նրա ջանք թիւերի
ետեկց արձակված...

Նիկ. Դրեգորեանց

Դ աշբուղի գիւղ (Նուխու գաւ.) սեպ-
տեմբերի 24-ին. Օրոտուսի 15-ին, մտաւու-
րապէս ժամը 8-ին երեկոյան, դաշտից սայ-
լերով խուրճ բեր իս Յարութին Դամիր-
չեանցի վրա իր 18 տարեկան որդու հետ ճա-
նապարհին յարձակվում են մի խումբ գիւղիված
թուրքեր և հրամայում են դռները արձա-
կել: Անդհըր իսկոյն նրանց հրամանը կատա-
րում են: Չարագործները խեղճներին ծնելով,
գոմէշներին հետ (երկու գոյգ) միասին քշում են
դէպի յայտնի աւազականոց Սամուրի վայրը:
Նրա բաւականին դիւրից հեռանում են, ա՞ ու
դողի մէջ ընկած գոհներին արձակում են. իսկ
գոմէշները տանում: Դամիրչեանցը որդու հետ
վերադառնալով, եղիւթիւնը պատում է
տանուներին և ասում է, որ չարագործները
մէկին ճանաչել է, որը այս անաւ իր արտելը
հնձի է, իր «դոնարն է»: Ճանուարը առանց
ժամանակ կորցնելու զեկուցանում է պիտ-
տալին, բայց վերջինիցս ոչ մի կարգադրու-
թիւն չէ լինում և այսպէս խեղճ գիւղացին
մնում է ձեռները խաչած նստած տանը: Բա-
ւական ժամանակ անցնելուց յետոյ, չարա-
գործները մի գիւղացու միջոցով յայտնում
են, որ եթէ Դամիրչեանցը 100 բուրջի տանէ,
իր գոմէշները յետ կը ստանայ: Անդճ գիւղա-
ցին, լսելուն պէս, 100 բուրջի պայտք է
վերցնում և միայնակ գնում, որ գոմէշները
բերէ, բայց էլ յետ չէ գալիս: Շատ սպասե-
լուց յետոյ՝ մի քանի երկտասարներ գնում
են Դամիրչեանցին որոնելու, բայց նրա դիակն
են գտնում միայն «Ալուաւոր» կոչված դաշ-
տում: Սպանութիւնը եղել է դազանային՝ աւ-
րող մարմինը գնդակահար են արել: Գլուխը
շախթարի, ձեռքը փողով տարել, մարմինը
մի մասը թշուառները և գազանները կերել էին:

Ամսիս 23-ին մի խումբ գիւղիված թուրքեր
օրը ցերեկով մտել են հայաբնակ Սոգրուտու-
ր գիւղը, որը Դաշըրուունից 2 վերստ հեռու-
ութեան վրա է (ընդամենը 7 տուն են) և
տարել են տասը հատ ձի, հանգիստ կիրպով
մտել են աները, վերցրել են հաց, մի ոչխար
և երեք գիւղացիներ և տարել դէպի Սամու-
րի վայրերը: Ճանապարհին գիւղացիներին
արձակել են, իսկ ձիերը տարել: Այդ միջոցին
մի կին եկել էր Դաշըրուունի հարախ. լսելուն
պէս գիւղից վազեցին շատ երկտասարներ,
բայց արդէն ուշ էր: Այժմ գիւղացիները
յուզմունքի մէջ են, վարուցանքի ժամանակը
անցնում է և չեն վստահանում դաշտերը դուրս
գալ, նախիրը չեն կարողանում տանել ար-
տատեղերը, չը գիտեն ինչ անեն: Մի քանի
անգամ դիմել են պ. գաւառապետին, բայց ոչ
մի օգնութիւն և կարգադրութիւն չէ անվում,
խեղճերի աղերսանքին լսող չը կայ:

Յ. Շ.

Ներքին Տեսութիւն

ՆԱԻԹԱՐԳԻՒԿԱՅԻՆ ԲՆԱՆԻՍԻՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ ՊԵ-
ՏԵՐՈՒՆԳՈՒՄ

Սեպտեմբերի 24-ին, բաց անելով նիստը,
Ֆինանսների միխտարը առաջարկեց ընդու-
թեան անել հերթական երկու հարցեր. նաւ-
թային արդիւնաբերութիւնը վերականգնելու
հնարաւորութեան մասին և նաւթը ուրիշ վա-
ռելիքով փոխարինելու մասին: Գնում են
այն միջոցները, որ նաւթարդիւնաբերողները
առաջարկել են առանձին ներկայացրած զե-
կուցարի մէջ:
Ներկայումս քոլորովին ընդհատված նաւ-
թային արդիւնաբերութիւնը վերանորոգելու հա-
մար առաջարկվում են միջոցներ. 1) բանու-
րական շարժումը կանոնաւորելու և հասար-
կական կենսի օրինաւոր երևոյթի կարգը
մտնելու մասին և 2) միջոցներ՝ խեղճելու վա-
րեն ինստիտուցիաները ազգաբնակչութեան տա-
կանքներ մէջ, որտեղից հաւարվում են և
կազմակերպվում սպանութիւնների, կողողու-
ների և անկարգութիւնների մասնակիցները:
Ներկայ դրութեան ծանրութիւնը այնքան կո-
րուտների չափը չէ, որքան այն, որ անհարեթ
է վերականգնել արդիւնաբերութիւնը, քանի
որ այդմանները անփոփոխ են մնում:

Բառի բուն նշանակութեամբ անյետաձգելի
են համարվում հետեւեւ միջոցները. Բագու և
Բագուի շրջանը պիտի ուղարկվի զօրքերի
օժանդակ քանակութիւն, որ դասաւորված լի-
նելով բազաբում, հանգրեւում և շրջակայ գրե-
ղերում, անկարելի դարձնէր սպաքանակու-
թեան մի մասի յարձակումը միայն վրա. ու-
ժեղացնել ոստիկանութիւնը, նրա որակու-

թիւնը լաւացնել այն պայմանով, որ անյա-
պաղ հեռացվեն բոլոր, առանց բացառութեան,
տեղացի ծագում ունեցող ոստիկանները. գոր-
ծադրել գորութիւն ունեցող օրէնքները, այ-
սինքն որոնել և պատասխանատւութեան են-
թարկել բոլոր սպանողներին, թաւաղողներին
և հրճուհիներին, ուղարկելով Բագու, եթէ հար-
կւոր լինի, դատաստանական ընտել-
ներին մի ամբողջ խումբ: Գնումութիւնը պիտի
կատարվի հանգամանօրէն և անպատճառ ար-
ագ, այն ունեւտ պիտի լինի արագ, բայց ար-
դար, անկողնապան դատաստան, իսկ կողող-
ուված գոյքը անյապաղ պիտի տանվի և վե-
րագործնվի նրա օրինաւոր տէրերին:

Այս միջոցները ընդութիւնը այդ օրվայ ամ-
բողջ նիստի ամբողջ զբաղմունքի առարկան
դարձաւ:
Ֆինանսների միխտար Վ. Կոլոյցեվ ենթա-
դրում է, որ նաւթարդիւնաբերողները պահանջ-
ներին կհատար արդէն կատարված է, այն է զօրք
ուղարկել Բագու շրջանը: Կովկասեան Փո-
խարքայի ներկայացուցիչ Դուլկովսկի յայտ-
նում է, թէ այս օրպէն Բագուում կենտրոնա-
ցած են 8000 հուռակ զօրք և կողակներին եր-
կու դուռ:

Վ. Ն. Կոլոյցեվ: Կոստ Վորոնցով-Բաշկով
հաղորդել է ինձ թէ զօրքերը կը մնան, իսկ
դատել թէ ինձ էլ ոչ քան զօրք է հարկաւոր
դժուար է այստեղ: Թոյլ տուէք հաղորդել Նո-
րին Մեծութեան Փոխարքային, թէ նաւթար-
դիւնաբերողները խնդրում են աւելացնել
զօրքերի թիւը:

Նաւթարդիւնաբերողների ժողովի խորհրդի
նախագահ Ղուկասեան յայտնում է թէ
զօրքերը կանոնաւոր կիրպով չեն դասաւոր-
ված. դրան մինչտեղ պատասխանում է, թէ
կարելի է այդ դասաւորումը յանձնել գնե-
թաւահանագրութիւն խորհրդին, ուր մասնակ-
ցում են և նաւթարդիւնաբերողների ներկա-
յացուցիչները: Իսկ ինչ վերաբերված է ընդու-
թեան և դատարանին, միխտարը այդ համա-
րում է այնքան տարբերակ մի պարտաւորու-
թիւն, որ նրա մասին լուրջ խօսելու հարկ չը
կայ:

Ղուկասեան: Տարբարդաբար, ձեռք
բարձր վերազանցութեան, փետրվար ամիսից
սկսած չէ գնմով և ոչ մի հատ սպանող, չէ
գնված և ոչ մի հատ կայք և իրերի հէնց
այս իսկ դրութիւնը խրախուսում է ապա-
գայում էլ ոճիրները շարունակելու:

Ֆինանսների միխտարը խոստանում է հա-
ղորդել այս մասին Փոխարքային, և յոյս է
յայտնում, որ այս շրջանում ամեն ինչ արված
կը լինի ամենակարճ միջոցում: Իսկ ինչ վե-
րաբերում է ոստիկանութեան հարցին, մի-
խտարը կատակածում է թէ հնարաւոր կը լինի
արագ իրագործել նաւթարդիւնաբերողների
ցանկութիւնը:

Այս առիթով երկար վիճարանութիւններ են
տեղի ունենում, որոնց մասնակցում են և ներ-
քին գործերի միխտարի ու Փոխարքայի ներ-
կայացուցիչները: Ամենից առաջ զօրքաւորու-
թիւնը ներթափանց հարցն է: Փոխարքան հե-
ռազրով հաղորդել է թէ ոստիկանութեան
վերականգնութեան համար անհրաժեշտ է
1,050,000 բուրջի, որից Բագուն, իր միջոցնե-
րից պիտի տայ 89,000 բուրջի: Երկրորդ՝ որ
տեղից գտնել ոստիկանների հարկաւոր քա-
նակութիւնը: Փոխարքան էլ տրամադրված է
թոյլ չը տալ տեղացիներին պաշտօն վաւրել
ոստիկանութեան մէջ: Ներկայումս պետու-
թիւնը այնպէս դրույթներով ամբողջում է ընդ-
կարելի ինչ ուրիշ տեղերից հաւաքել և ու-
ղարկել Բագու ոստիկանութեան ծառայողներ:
Մի խօսքով, ոստիկանութեան վերականգնու-
թիւնը պահանջում է երկար ժամանակ:

Նաւթարդիւնաբերողները ժողովի խորհրդի
անդամ Դանցեգեան յայտարարում է, թէ ան-
կարելի է աշխատել եղած պայմանները մէջ.
անկարելի է աշխատել չունենալով վստահու-
թիւն թէ այսօրվայ շինածը չի քանդվի վաղը:

Ֆինանսների միխտարը գտնում է, որ ոս-
տիկանութեան հարցը պէտք է շտապեցնել:
Սուր հարցերը արագ լուծում են պահանջում:
Բայց որքան էլ արագութիւն մտնիլ հարցի
մէջ, դարձաւ հարկաւոր է ժամանակ: Ուստի
նաւթարդիւնաբերողները պիտի յայտնեն, կա-
րո՞ղ են նրանք մինչև հարցի լուծումը վեր-
սկսել աշխատանքները հանգրեւում թէ չեն
կարող, այսինքն ըստ արագ են համարում
այժմեան պաշտպանութիւնը թէ ոչ:

Ղ. Ղուկասեան: Սկսել աշխատանքները
կարելի է միայն հանգրեւութեան մէջ: Եթէ
չօրքերը կարող են այժմ անկարգութիւնների
առաջն անել, կարելի է սկսել աշխատանք-
ները, նաւթարդաւոր 25 վերստ տարածութիւն

ունի: Կարելի է հաշուել թէ պահպանները
ինչ թիւ է հարկաւոր նաւթարդիւնաբերող պայ-
պանելու համար: Մենք ամեն օր փորձում ենք
վերանորոգել աշխատանքները, բայց մեզ թոյլ
չեն տալիս շարունակել նրանց:

Բագուի Տեխնիկական Ընկերութեան ներ-
կայացուցիչ պ. Նախովիւ արտասանում է մի
կրակոտ, ցնցող ճառ րի պատասխան միխտարի
այն հարցին, թէ կարելի է սկսել աշխատանքը:

«Ես հաստատ և համոզված պատասխանում
եմ ձեր բարձ: գերագնացութեան—անկարելի
է: Ես պատասխանում եմ և նրանց, որոնք
անկարելի եւ սպանողութեան էին այստեղ թէ
մենք, տեխնիկներս և ինժեներներս, բոլոր
ենք սարքել և ասում եմ նրանց էլ, որ աշ-
խատել չէ կարելի: Ես կը դժգոհեմ այն պայ-
մանները, որոնց մէջ գտնվում էինք մենք, և
դուք կը խոստովանէք, որ աշխատել մենք
չէինք կարող: Մենք դեռ փետրվարին տեսնում
էինք դիակները կոյտեր, այսօրվա վաղ
և մանրացրած դիակներ, տեսնում էինք արիւն
ամեն տեղ: Բայց մենք աշխատում էինք: Աշ-
խատում էինք այն պատճառով, որ դեռ հա-
մոզված էինք, թէ դա մի դէպք էր, թէ կա-
րելի է դրա առաջն անել: Մենք առաջնոր-
դում էինք դէպի աշխատանք տանակալ հա-
զար բանաւորներ, հաւատացնելով նրանց թէ
այս բանը չի կրկնվի: Բանաւորները հաւատա-
ցին մեզ և գնացին մեզ հետ: Հանդարտու-
թիւն տրեց, թէլ, ճիշտ ասած, մի վատ
հանդարտութիւն: Մայիսին բանաւոր մանկեղա-
կանների գործադուռն էլ տեսանք: Դեռ քոր-
նահագրաւոր թոյլ տուէք նրանց ժողով
կողմէլ, իսկ այնուհետև ընցնով հարկաւորեցին
բանաւորներին գո ծի դուրս գալ: Սպանեցին
մի ինժեներ էլ: Մենք էլի աշխատելու էինք
գնում: Սպանեցին դարձաւ մի ինժեներ:
Մենք հաւաքեցինք և... նորից վճռեցինք շա-
րունակել աշխատանքը, թէ և թէ չէինք, որ
ոչ որ մեղաւոր պայմանով չէ թէ սպանված չի
լինի: Մենք, իսկ այնուհետև ընցնով մեր կեանքը,
շարունակում էինք աշխատել: Հասան օդուտու-
սեան օրերը: Հինգ օր շարունակ մենք խեղճվում
էին թանձր ծիւր մէջ: Երկերը դարձաւ դժոխք
և բանաւորները դուր չէին ասում. «Պորտ Ար-
տուրից էլ վատ է»: Ես ոչ չունեմ պատմե-
լու նոյն իսկ ամենափոքրիկ մասնակցում այն
սպառփիւնքի, որ տեսնում չէինք: Բայց դը-
ժոխքը վերջացաւ: Մեր առջև բացվեց 10
վերստ տարածութեամբ մի հրապարակ, որի
վրայով անցել էր ամեն ինչ ոչնչացնող մի
փոթորիկ: Այն, ինչ որ տեսանք մենք, նկա-
րագրել անհնար է: Տասնեակ հազարաւոր
բանաւորներ, առանց շապիկի, առանց օթևանի,
առանց հացի: Մենք տեսնում էինք այրված
դիակներ, անարժեքացած ապակեայ աշներով
դիակներ, դիակների կոյտեր երկաթի, աճու-
խի վրանները տակ: Ես այն ժամանակը,
հաւաքվելով միասին, մենք պատասխանեցինք,
այլ ևս աշխատել անկարելի է: Եւ անկարելի
է ոչ թէ այն պատճառով, որ մենք երկիրը
էինք կրում մեր կաշուի համար: Այլ այն
պատճառով, որ մենք իրաւունք չունենք տա-
նել հարիւրաւոր կեանքը դէպի կորուստ:
Դուք կասեք թէ մենք այս արիւն ինք սուր
դէպքերի ազդեցութեան տակ: Ոչ, ոչ և ոչ
Դրանից յետոյ էլ սպանում էին և ստեղծվեց
մի այնպիսի գորութիւն, որ մի յայտնի ազ-
գութեան մարդիկ կամ տրպով նրանց նման-
ները սպանվում էին: Սա հնարված բան չէ:
Ինքը գնեցին Սվէտով ասում էր յայտնի
ազգութեան մարդկանց. «Դուք այստեղ մի
գալ»: Այսպէս ասվում էր արդէն սեպտեմբերի
14-ին և մինչև այսօր այն տեղ մի և նոյնն է:
Եթէ դուք, ձեռք բարձր գերագնացութիւն և
ամբողջ այս ժողովը կարող էք ներշնչել մեզ
թէ կուգ մի կաթիլ վստահութիւն թէ այդ
դէպքերը այլ ևս չեն կրկնվի, մենք կերթանք
աշխատելու, բայց ես այդ վստահութիւնը
չունեմ:

Իւրաքանչիւր հաշիւով աշխատում է փորքացնել
նաւթարդիւնաբերողները կորուստները և են-
թարդում է, որ մի քանի ինժեներների սպա-
նութեան պատճառով հիմք չը կայ, որ մի-
ացածներն էլ չը գնան աշխատելու, յայտարա-
րում է թէ տեխնիկական ընկերութիւնը վճռել
է չը շարունակել աշխատանքները և այդ
վճիրը: Հաշիւով առաջարկում է ուղարկել
հետագայ, որ ինժեներները սկսեն աշխատել:
Բագուի տեխնիկական ընկերութեան նա-
խագահը այստատարում է թէ պ. Հովսէփ ըս-
տովին ուղի չէ նկարագրում իրողութիւնը:
Տեխնիկական Ընկերութեան վճռել հաւանու-
թիւն է դառն Փոխարքայի կողմից: Տեխնի-
կան է դառն Փոխարքայի կողմից: Տեխնի-
կաները յայտարարել են իրանց որոշման մէջ
թէ գորութիւն ունեցող պայմաններում նրանք

ոչ խորհուրդ էր, ոչ էլ կանխամտածում, այդ նախախնային հորերի այրված էր...

Ս.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԶԱՅՆՏՈՒԹԻՒՆ ԱՒՍՏՐՈՒՆԱՎԱՆ

Կենսերի մէջ կարծիքն է ստիպուած մարդկանց և կուսակցութիւններին առարկէզ դալու զանազան առաջարկներով Մինչև որոշ կարիք չը լինի՝ ոչ մի նոր առաջարկ կամ նոր հարց առաջ չի գալ: Լինում են այնպիսի պահանջներ, որոնք հասարակ մահադատութիւններին մար ան կատարել են մեւ, բայց որոնք քանի գնում անում, դարգանում են: Դրանց նոր ծնած ժամանակը տարանջրերի ու հանճարներին սուր պայտերն են միայն նշարում և քարոզում հասարակութեան վարչական գաղութ:

Աւստրիական վարչապետը հարց է դնում հանուր և հասարակ ճշմարտութեան սկզբունք: Պահանջն այսօր այնքան պարզ է, որ կոչ էրն անգամ կը տեսնեն, արդե՞ք են անգամ կը հասկանան:

Տիրող գերմանական ժողովուրդն այնպիսի մի ընտրողական սխալ է մտցրել կրկնում, որ անարդարութեան մարմնացումն է: Եթե և առաջ դրված է ընտրողական բաւական խորքը ցնէր, որպէս զի սլաւոնական համեմատաբար պղծ ստորադասը չը կարողանայ շատ ձայն ունենալ: Իսկ գերմանները համեմատաբար հարուստ լինելով, ձայները բազմութիւնն անցնում է նրանց կողմը:

Սերբերը որովայն է, յոր այս ինչ փորձելի դիտութիւնը կամ այս ինչ եպիսկոպոսութիւնը կամ այս ինչ փորձելի տանը պէտք է տան 2-3 պատգամաւոր և յանկարծ մի հանգիստ նստակէսէլ հարկ նորի ձայն է արժանանում:

Սյր անճոռնի և անարդար սխալմի արդիւնքն այն է լինում, որ երկրի ժողովուրդը ահազին մեծամասնութիւնը մնում է չնչին թիւներից: Երբ անարդարութիւնը վարչական շահերը ունեւորող են գնում, այն ինչ մի չնչին փոքրամասնութիւնն էր ձեռքն է առնում երկրի խնկական զեկը:

Բերինը փոստեր: Առաջ Ունգարիայի միայն Աւստրիայի ազգայնականութիւնը, ինչպէս անցել օրն էլ ասացինք մեր «Նոր Աւստրիա» յորտածում, ժող 25½ միլիոն է: Դրանց 9 միլիոնը գերմաններ են, 1 միլիոնը սլաւոններ են, իսկ 15 միլիոնից անկրկն սլաւոններ:

Կը իշանակէ սղջընականութեան 60 տոկոսը սլաւոններ են, 3700-ը գերմաններ:

Աւստրիական պարլամենտը (բայթարթ) անդամներ թիւը ներքեւ ընտրողական շրջանում 425 հոգի է: Եթէ արդարութիւնը և թաւական համեմատութիւնն աչքի առջ ունենանք, պէտք է սլաւոններից լինէր 225 պատգամաւոր, գերմաններից 153, իսկ խաւականցիներ 17 հոգի: Երևի մտատարապէս այդպէս էլ կը լինի, եթէ մտցնել ընդհանուր և համեմատական ձայնաւորութիւն:

Բայց դա կը նշանակէ խոտովանել, որ Աւստրիան սլաւոնական պետութիւն է: Գերմաններն այդ չեն ցանկանում. նրանք են կողմնակիցները և դեռ Շմէրլինգն աշխատել է աւստրիական ընտրողական սխալմի այնպէս կարգաւորել, որ երկրի կառավարութիւնը խտրու պահպանէ իր գերմանական գոյնը:

Ներկայ պարլամենտում մասնակցում են ընդամենը 125 սլաւոններ, որոնցից 71-ը լինէր են, 66-ը չլինէր, 15-ը սլաւոններ, 11-ը քուսներ, 10-ը խրոստաններ և 2-ը սերբեր, կան 18 խաւականներ և 5 ըուսիներ, իսկ մնացած 203 պատգամաւորը գերմաններ են, որոնցից նստցիօնախաններ՝ 46, պրոգրէսիւսիսներ՝ 41, ասոսիացիներ՝ 18, կաթոլիկներ՝ 12, քրիստոնէսներ՝ 14 հոգի: Շմտել էր խմբից են, իսկ 7-ը Վոլֆեր) ազգայնականներ—5, Էվայրեր ինքը) (ոչ մի կուսակցութեան չը պատկանող)—9 հոգի և սոցիալիստներ—7 հոգի:

Ինչ էլ որ լինի, սլաւոնները կորցրել են 80 տոկ, իսկ գերմաններն ասացել են 50 աւելորդ տոկեր:

Ինչո՞ւ ըստ ինքեան հասկանալի է, որ զե մասնական կուսակցութիւնները շատերը չեն ցանկանում ընդհանուր ձայնաւորութիւն, իսկ սլաւոնները ցանկանում են այդ ընդհանրագէտ վեր առնել: Սակայն դա չէ խանդաղում, օրինակ, որ գերմանացի-սոցիալիստներն էլ պահանջ են ընդհանուր ընտրողական սկզբունք և արգելի գաղտնիական կազմ, իսկ միս կողմը

միջ խորք կառուածատէր լինելու դէմ են ընդհանուր ձայնաւորութեանն էլ, Ֆիլիքս Գրայնգը զարգ փորձ էլ որովհետև նրանց դր սակարբը շատ բան կորցրելու է այդ սկզբունքների լրացումն աւուր դեպքում:

Դասակարգերի շահերի հետ միասին միշտ և ամեն տեղ—մասնաւոր գաղափարները տալիս ստորադասերին վրա, երբ դասակարգի տարբերումը դեռ իր անգամ կը ցնէր—այդ ժամ ու ցեղական շահերը և խորք դեռ են խանդաղում հասարակական և քաղաքական ինքնիշխանութիւնը:

Մտածել

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐԿԱՍՏԱՆԻՑ

Մայ, սեպտեմբերի 12-ին

Վերջերս պարսկական ընդհանուր պատերազմի վարչութեան կարգադրութեամբ, շաբաթական այտուղ երկու անգամ կանոնաւոր կերպով պատմ է ստացւում և երկու անգամ էլ մեկնում է ինչպէս երևում է, այդ բանը հիմնաւոր կերպով կը շարունակվի:

Չը նայած, որ այս տարի հասց տոյսերը բաւական ատաւ էին և բացի գարնանային մուրհաբերի պատճառած մի շատ չնչին վատացում, ոչ մի կերպով Մայի հունիքը չը փնտրելի, այնուհետ ամենայնիւ վերջերս ցորենը կը լինի դալի կերպով թանձանի սկսել, մինչդեռ հիմա, որ դեղատոյսի բերքներն ամենատաւաթաժանեակն է, դարձեալ ցորենի մի շահարկ 4-5 դոստով է ծածկուած: Գրապատմաբ շատերի տակով այն է, որ ցորենի վաճառները այնքան էլ դարմանական կարիքներ չունեն, որ ստիպուած ի վաճառ հանեն իրանց անկողնց ցորենը, որի պատճառով ի հարկէ առջանում է արեւաստական թանձութիւն, որը յաճախ կը կնկմում է շրջակայ բաւաններում: Ուրիշ միջոցներ էլ թանկութիւն է արեւում:

Հայր կը թիտական վործը քաղաքում թէ լին առը մէջ է գտնուած, բայց առաջարկները նշույնը ցոյց առլին է, իսկ գերեզման մասնատման իր ժողովութեան դեռ Շրջակայ 3-4 հայաբնակ գերեզման կարծես դատարարական լինեն զարգ ունենալու բազմից պարսկացի լինելու, բացի Շորսից, որը մի նախապատրաստակա՞ն բաժին դեռ նոր է ունեցել: Այստեղ հայաբնակ ամենամեծ գերեզման Մէլքավարն է և ունի նոյնպէս մի կողմից զարգացւած շինք էլ, բայց անհոս որ զլուրդական ամենամեծի փոխարէն միայն թաղանջներն են այնպէս բներ հիւստում: Գիւղացիների տակով, իրանց յարմար ուսուցիչ չէ գտնուած, դա մի ստոր անտարբերութիւնը քրիստոնէս է, որպէս միջոց արդարանալու:

Ազգային ս. Վարդանանի դպրոցը քաղաքում վրա է: Նա այս տարի երկուս է դառնալու. հողաբարձութեանը մաս դրվել է պարսկերէն լեզուի և ձեռագործութեան դասեր էլ մըաց ինչ պարտում, դրա համար էլ դեռ զբաղված է պաշտօնականներ ընտրութեամբ: Անշուշտ նա նրանց է ի նկատի ունենալու, որոնք անպայման մասնակցութիւնը զարգացման համար օգտակար կարող են դառնալ:

Մ. Կար.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լուսինից հեռագրում են, որ այնտեղ մասնաւոր տեղեկութիւններ են ստացւած Կ. Պօլսից, թէ քանտոնը սարսափելի կերպով լցւած են ձերբակալվածներով: Թիւրքաց կառավարութիւնը մի նոր հրէշային միջոց է գտել նոր քանտոնակաճների համար տեղ գտնելու. նա կէս գիւղերն ինդրել է ապրիս նախկին քանտոնակաճներին, որպէս զի տեղ բնայն նորերը համար: Բանտարկվածները մեծ մասը հայեր են:

—Կ. Պօլսից հեռագրում են «ՐԿԵ» լրագրին, սեպտեմբերի 21-ին. «Կ. Պօլսը ուսմանը ցնցած երևաց: Ամեն օր ուսուցիչները կանգնում են քաղաքի գահազան ծայրերում: Երէկ խոզարկութիւն եղաւ մի խնութիւն, ներքեւ նայարկում, Պէրայի շրջակայքում, իսկ լաթաւորումը ժողովուրդը կը խառնուի զայմ փակված է: Նրա տէրը՝ հայ, քանտարկված է, ասում են, այդտեղ ևս գտնուած են պարսիկ ներթեր և նոյն իսկ իսկ իսկաթաւորումը լրացնում է ցորենը և նրա մէջ նուսնողու խոզարկութիւններ են կատարվում, տակն ու վրա են անում հարկւրամեայ մահաբանները և տապանաբարբեր: Երէկ խոզարկութիւն կատարվել է կանայքի կողմից, Կ. Պօլսի ամենայնաւ «Պէրա-Պայաս» կոչված հիւրանոցում է քանտարկվել մի սպասաւոր: Պատմում են

և ուրիշ դէպքերը մասին, իբր թէ ուսում է գտնված այն տունը իմը, որ ամուսն է Լուսինից Պէրա, սանտանան բանիկ ներքոյ: Ասում են, որ Արիկ Ունեհանին սպանողը, ամերիկահայապետ Կարապետ Վարդանան, մասին է իր մեղադրանքներն, ստանալով ներման և դրամական վարձատրութեան խոտուումն: Նրա գործը դեռ չէ վճարված. ամերիկական դեսպանի աղբուրը քրտը հիման վրա դատարանի վճար դէմ, որ շտապեց դատարարին նրան մահվան, կասացիտ է սուած: Այժմ սպասում են հրաման վաշինգտոնից պահանջել արգելո՞ք նրա յանձնումը ամերիկացիներին թէ ոչ:

—Սեպտեմբերի 26-ին, նորիկական ստորադասը 101 ձայներով ընդգէմ 16-ի ընտրանց այն համաձայնութիւնը, որ մշակել են կարճատեւում գումարված նորիկական և շրջակայի պատգամաւորները: Այդ համաձայնութեամբ Նորիկական ձայնավում է անկախ պետութիւն: Ինչպէս ասում են, Նորիկական դատարանութիւնն ունի իր համար թաւաւոր ընտրել գահիական դաւաժաւանակի որդուն, պըրից Ալֆրէդին, որ ամուսնացած է Անդրիայի Երուսաղ Յազարի աղջկայ հետ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀՆՈՒՆԳԻՆՆԵՐԸ

ՌՈՐՍԱՆ ԳՈՐԾԱՍԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

2 հոկտեմբերի
ՄԱՐԿՈՎ, 1 հոկտեմբերի: Այստեղի հոգևոր ատմիսները այն անգամ, ժողովի հրատարակուող բերկար և ուսուցիչներին, կարգացին Սըրբազմադրյա Միւղի իրանց ուղարկած պիտեթիւնը դոմինիկանութիւնը սեփականության իր ստուգադատարարական կարգը արմատականապէս փոփոխելու վերաբերմամբ: Մինչև որ Միւղը կը մշակէ յարուցած հարցերը, սեփականությանը դադարեցրին պարագայումը ներքո: Բէկտօրն ընդունեց պիտեթիւն, որ կորէկա լեզուով էր գրված: Արքեպիսկոպոս Արնէկի խոսակցեց սեփականության աշակերտներ հետ պիտեթիւնի օտար, որը խոստացաւ ուղարկել Միւղը: Ամբողջ ժամանակ աշակերտները զսպված էին պահում իրանց:

ՄԻՆՍԿ, 1 հոկտեմբերի: Նահանգապետը շրջաբարբար առաջարկեց դեմատվային զԵՐ խաւորներին և ուսերկանութեան պաշտօնեաներին ամենին չը միջամեղ պիտեթիւն Պառի համար զարգանալութեան կատարած ընտրութիւններին և միայն հսկել, որպէս զի ընտրողական ժողովներին չը մասնակցեն իրաւունքը շունեցող անձինք:

ԿՍՊՍԿ, 1 հոկտեմբերի: Նահանգական զէմատվային վարչութիւնը ծանուցում ասացաւ ժողովուրդական լուստարութեան միջնորդութիւնը, որ զէմատվային ժողովի միջնորդութիւնը թոյլ տալ աշխարհական անձանց կրօնագիտութիւն և անազնու զէմատվային դպրոցներում կենթարկել: Ընտրութեան տարբերակն զարգացնելու բարձրագոյն հաստատված կանոնադրութիւնը վերաճնելու ժամանակ:

ՄՕՍԿՎԱ, 1 հոկտեմբերի: Հաղորդակցութեան ճանապարհների կնիքներն զՉ-նակցութիւնը մտածում է երկաթուղիական աշխատանքներ կազմակերպել սովետներին: Օգնելու համար: Ուղէները վարչութիւնը այդ նպատակով փայտեղէնի աշխատանքներ է կազմակերպում:

ՕՂԻՍՄ, 1 հոկտեմբերի: Բացված են կանանց պատահաւորական կուսերը: Հէկտեմբերի, Բարձրագոյն մերժվեց զէմատվային աշխատանքներ և սենատի միջնորդութիւնը սէյմ հրատարակել մինչև 1905 թի լրանալը:

Պետերբուրգի դատաստանական պալատի պրոկուրօրի օգնական Կուկուրանովին Բարձրագոյն հրամայված է լինել Լիբրանդերի գերեթախահա՞ն գապիտի օգնական:

3 հոկտեմբերի
Հէկտեմբերի, 2 հոկտեմբերի: Ոստիկան Միարթօք մտել էկան ըր զէմ յանցաւոր փորձ անելու գործի մասին ուսերկանապատ քննութիւնը աւարտված է: Մտայ Լինգէլը և պահանջան Մակելբը կը խառնուրկցեն և տարվեցին բանտը:

ՎԱՐՇԱՎԱ, 2 հոկտեմբերի: Կենսական երկատասարդութեան մի խումբ պակ ուղարկեց իշխան Տրոբեցկիի դադարի վրա դնելու համար: Պետերբուրգ են ուղարկուած Վարչապետ Վիկտորի երկաթուղու ներկայացուցիչները մասնակցելու համար սեփականութեան մէջ աշխատանք խորհրդակցութիւններին լինականութեան այդ ճանապարհի վրա մտցնելու մասին: ՈՒՄԱՆ, 2 հոկտեմբերի: Վեչտօցի Կլեվան, ինքիւնք, Պագէլեւա, Մարթարովկա և Գորզիովկա կաթարաններ փակված են բնակները նորաներու համար: Սուլթանը վերջաւոր

պէս հատն յիջց ֆինանսական կոստրոյ մտցնել Մակելբախում, թէպէս և մի բանի ահմանա փակուեց: Ուսկիւրում կօստրօլօրները հաւքվեցին խոչ դակցութեան և համաձայնութեան եղանակներ գերանատուն հիւնուր և չէրի փաշայի յախադ հո. թէամբ ի լասեր կ զմէլու՞ ձայնիքի մեծամասնութեամբ հարցերը վճարում համար: Մովսիսայ կատուցամբն անելու վերաբերմամբ թ. Դրան և արկինիսար ցիւրի միջև ծագեւ քուր լիճելի հարցերը կարգադրված են Համաձայնութիւնը ստորագրված էն Աշխատանքները կը շարունակվի:

ՊԵՏԵՐՆՈՒՐԻ, 2 հոկտեմբերի: Պատերազմական գործ դուրեմներին բեմից վերադարձաւ Պրոսպական Փիլզիլ պըրիցը: Այսօր և թի պըրիցը ֆուսց Երցա Միտրութիւն Երկ Միլքասանրիա ւժարտնցը, ուր նա խաճաղէ էր հրատարակում:

3 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐՆՈՒՐԻ, «Սրաւի. ՎԵՏՆԻԿ» լրագրում տպված է. «Քաղաքի Կայսր Բարին հաճեց ներկայ հոկտեմբերի ստալիս օրը Բարձրագոյն վաւերութեան դաշնագրեր Ռուսաստանի և Երասիայի միջև: Եւ պայմանական կառավարութեան կետ կայացրած առանձին համաձայնութեան հիման վրա, դաշնագիրը վաւերացնելու մասին փոխադարձ ծանուցումը կայացրեալու կառավարութեանը—Ամբիկայի Միացեալ Նահանգների Պետերբուրգում կողմնակցացուցի միջոցով և հազմանական կառավարութեանը—Տօկիոի Փրանսիական ներկայացուցչի միջոցով, անդի ունեցաւ ներկայ հոկտեմբերի 2-ին: Այդ օրից պօրտամտեան դաշնագրով, համաձայն նրա որոշումներին, ստանում է գործողութեան ոյժ: Սաղաղութեան դաշնագրի հրատարակումը տեղի կուսնենայ մերձակայ ապագայում դրա համար սահմանված կարգով:

Բարձրագոյն հրաման ժողովին վարչութեանը, 1905 թի հոկտեմբերի 2-ին. Արձակվում է ծառայութեանց Նորին Կայսրական Բարձրութեան Մեծ իշխան Կերկի Վարդաբեբօկի: Հոկտեմբերի 2-ին Նորին Մեծութեան զինուորապետային գիւնատան հրամանատար Ֆիլզիլ-պըրիտաւ կոմ Գեյդէն Նորին Մեծութեան թաւաւոր Կայսրի անունից պակ զրեց իշխան Տրոբեցկիի պագղի վրա:

Լրագրական տեղեկութիւններին համեմատ, դաշնագրի ընդհանուր ժողովում Պանիայի ժողովուրդական սան մէջ այսօր որովից դադարեցնել աշխատանքները դաշնագրային լրագրական տպարաններում երեք օրով, արնտեսական ոչ մի պահանջ չունենալով տպարանատերերից, բայց յայտնելով դրանով իրանց բարոյական համեարալութիւնը Մոակվտի տպարանների դադարեցրելու:

Կ. ՊՕՄԱ, 2 հոկտեմբերի: Բ. Դուրը նորից կտրականապէս մերժեց ֆինանսական կոստրոյ մտցնել Մակելբախում:

ԽՐԳԱՅԻՐ ԱՆԷՔՍԱՆԻՐ ԲԱԼԱՆՍԱՐ

Հրատարակչներ՝ ԹԱԳՈՒՆԻ ՏԻԳՐԱՆՍԱՆ ԻՍԱԶԱԿ ՄԵԼԻՔԱՆԱՆԱՆԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ Ի Ա Ն Գ Ա Ն Ո Ց

- Բժիճկան ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
- մշտական մանճականերով:
- Երկրակալութիւնայ փողոց, 101, տէլեֆոն 1026.
- Հիւանդներին ընդունելութիւն ամեն օր:
- Մ. Գ. ԱՂԱՍԱՆՆԱՆՅ 11—12 ժ.—միլիտարական կաշտի և սիֆիլիս:
- Ի. Ե. ՆԱԻԱՍԱՆՆԱՆ 11—12 ժ.—նեստրային, ներքին Կ.
- Գ. Ե. ԳԵՄՊԻՍՅ 11—12 ժ. կանանց և մանկաբարձութիւն:
- Ի. Ե. ԱԻՏԻՍԱՆՆԱՆ 12—1 ժ. կանանց և մանկաբարձութիւն:
- Գ. Զ. ԹԱԳԵՆՍԱՆ 12—1 ժ. ներքին և երեսայաց Կ.
- Մ. Գ. ԿՐԵՍՏՆ. 1—2 ժ. վերաբոլակայ Կ.
- Մ. Մ. ԷՆՉԻՍԱՆ 1—2 ժ. թիլի կողմից և սկանըլի Կ.
- Մ. Ա. ԲԷՏԵՐ—երեսայաց և ներքին Կ.
- Հիւանդանոցում բժշկուած են հիպոթոզ, կատարվում միջոցառական, բակտերիօլոգիական և քիմիական նետազոտութիւններ, նոյնպէս և ծաղկանաւորութիւն և ստանունների (կորմիլիցա) ընտրողութիւն: Բժշկական խորհրդի համար վճարը 50 կոպ: Օպերացիայի և համախորհրդի վճարը ըստ համաձայնութեան: Գիշերօթիկ հիւանդների բաժանանոցը բաղկացած է ընդհանուր սենակներէրց և առանձին նոսէրներէրց:

